

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Національної академії

внутрішніх справ,

доктор юридичних наук,

професор

Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Чепурної Тетяни Володимирівни «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 06 жовтня 2022 року, протокол № 1

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри криміналістики та судової медицини від 08 січня 2026 року

Присутні:

кафедра криміналістики та судової медицини: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Антошук А.О. (голова засідання, рецензент); професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Черноус Ю.М.; професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Юсупов В.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Комаринська Ю.Б.; доцент кафедри кандидат юридичних наук, доцент Патик Л.Л.; доцент кафедри доктор філософії Лісіцький А.В.; викладач кафедри, кандидат юридичних наук Нечваль А.О.;

кафедра кримінального процесу: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Таран О.В. (рецензент); професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Хабло О.Ю.;

кафедра кримінології та інформаційних технологій: професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Левченко Ю.О.;

кафедра криміналістики ННПП: професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Пясковський В.В. (науковий керівник); доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Курилін І.Р.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Семенов В.В.; аспірантка кафедри Чуприна Т.В.

відділ організації наукової діяльності:

провідний науковий співробітник відділення організації наукової роботи здобувачів вищої освіти, доктор юридичних наук, професор Павленко С.О..

Були присутні 4 доктори наук та 10 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри криміналістики ННПП Національної академії внутрішніх справ Чепурної Тетяни Володимирівни «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Аспірантка Чепурна Т.В. доповіла про результати дисертаційного дослідження. У доповіді нею було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, здобувачкою доведено до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформульовано та обґрунтовано новизну, теоретичне та практичне значення.

Службові кримінальні правопорушення, суб'єктами яких є працівники правоохоронних органів, за своєю сутністю становлять складну інформаційну модель девіантної поведінки. Такі протиправні дії характеризуються стійкою мотивацією, різноманітністю механізмів їх вчинення і приховування, неоднаковими наслідками та супроводжуються активною протидією розслідуванню, у тому числі, шляхом застосування корумпованих зв'язків. За цих обставин, вказані діяння набувають ознак підвищеної суспільної небезпеки, зумовлюють необхідність встановлення великого обсягу доказової інформації та перевірки інших відомостей, що мають значення для розслідування.

Зафіксовані за останні роки статистичні дані щодо службових кримінальних правопорушень, суб'єктами яких є працівники правоохоронних органів, свідчить про невтішні тенденції до зростання кількості осіб, які вчинили зазначені кримінальні правопорушення. Зокрема, упродовж 2022 року серед осіб, які вчинили службові кримінальні правопорушення, зафіксовано 144 працівників правоохоронних органів, у 2023 році – 208, у 2024 – 214, а за 10 місяців 2025 року до суду уже скеровано 366 обвинувальних актів відносно 484 працівників правоохоронних органів за вчинення таких зазначених кримінальних правопорушень.

Під час досудового розслідування такої категорії кримінальних правопорушень виникає ряд проблем, типовими серед яких варто визначити наступні: відсутність чіткого переліку органів, які відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних

органів» здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції та віднесені до правоохоронних органів, а тому в разі неправильного визначення статусу суб'єкта як працівника правоохоронного органу з огляду на ст. 216 КПК України вказане може призвести до порушення правил підслідності і визнання зібраних стороною обвинувачення доказів недопустимими; неможливість застосування НСРД у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії щодо нетяжких кримінальних правопорушень (наприклад, ч. 1 ст. 364, ч. 1 ст. 365, ч.ч. 1, 2 ст. 366, ч.ч. 1, 2 ст. 367, ч. 1 ст. 368, ч.ч. 1, 2 ст. 3692 КК України), в наслідок чого не завжди можливо повноцінно забезпечити оперативне фіксування протиправної діяльності; активне застосування різних форм протидії слідству, що потребує вжиття додаткових процесуальних заходів з метою усунення відповідних обставин, їх встановлення, а в окремих випадках, також розслідування.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що робота є одним із перших вітчизняним дослідженням теоретичних та практичних засад розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, яке базується на актуальних узагальненнях слідчо-судової практики в контексті чинного кримінального процесуального законодавства. У дисертації сформульовано висновки, обґрунтовано нові концептуальні теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень, зокрема:

вперше:

–сформовано наукові основи розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, що охоплює криміналістичну характеристику цього виду злочинів, рекомендації з організації початкового етапу розслідування, особливості проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних заходів з урахуванням специфіки суб'єкта кримінальних правопорушень та умов протидії розслідуванню;

–розкрито зміст та зв'язки найбільш значимих елементів криміналістичної характеристики службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, що дало змогу визначити їхнє прикладне значення для вирішення основних завдань досудового розслідування: особа правопорушника, предмет протиправного посягання, способи вчинення, слідова картина, обстановка вчинення кримінального правопорушення;

–здійснено розподіл типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, залежно від джерел первинної інформації про кримінальне правопорушення, часу і обставин її отримання: досудове розслідування розпочате за результатами оперативно-розшукової діяльності; інформація надійшла від заявника до початку реалізації протиправного умислу; інформація надійшла від заявника чи потерпілого відразу після (або в момент) його вчинення; досудове розслідування розпочате за заявою потерпілого або повідомленням від громадян, які надійшли через

деякий час після його вчинення; досудове розслідування розпочате за результатами службових перевірок. Запропоновано напрями їх вирішення шляхом розроблення оптимальних алгоритмів проведення першочергових СРД щодо кожної із таких слідчих ситуацій;

удосконалено:

–теоретичні положення щодо особливостей формування слідової картини та обстановки вчинення службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, з урахуванням їх впливу на виникнення, характер і збереження слідів кримінального правопорушення;

–практичні підходи до процесу планування розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень шляхом визначення конкретних етапів такої діяльності та оптимізації організаційно-практичних дій суб'єктів розслідування на кожному із таких етапів.

Після закінчення доповіді аспіранта присутніми були поставлені наступні питання:

Левченко Ю.О.: Які типові ознаки криміналістичної характеристики особи правопорушника Ви виділяєте у досліджуваній категорії кримінальних правопорушень?

Відповідь: Дякую за запитання. Результати дослідження матеріалів кримінальних проваджень засвідчують, що найчастіше службові кримінальні правопорушення учиняються працівниками наступних правоохоронних органів: Національної поліції України; охорони державного кордону; державної лісової охорони; рибоохорони; прокуратури; державного фінансового контролю; установ виконання покарань; служби безпеки.

Криміналістичний портрет працівника правоохоронного органу, який учиняє службові кримінальні правопорушення, має наступні ознаки: чоловік, який служить в правоохоронних органах, переважно, на посадах середньої або молодшої ланки (слідчий, оперуповноважений, інспектор патрульної поліції, дільничний офіцер поліції, прокурор, податковий, митний інспектор), віком від 25 до 35 років, як правило, має вищу освіту магістерського рівня, перебуває у шлюбі, проживає в межах територіальної юрисдикції того правоохоронного органу, в якому він працює, має досвід роботи від трьох до десяти років, із домінуючим корисливим мотивом.

Лісіцький А.В.: Які слідчі ситуації є характерними для службових кримінальних правопорушень, що учиняються працівниками правоохоронних органів, та які основні напрями їх вирішення??

Відповідь: Дякую за запитання. На початковому етапі розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, характерними є наступні типові слідчі ситуації залежно від джерел первинної інформації про кримінальне правопорушення, часу і обставин її отримання: 1) досудове розслідування кримінального правопорушення розпочате за результатами оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів (3,5 %); 2) інформація про можливе кримінальне правопорушення надійшла від заявника до початку реалізації протиправного

умислу працівником(ми) правоохоронного органу (16,5 %); 3) інформація про кримінальне правопорушення надійшла від заявника чи потерпілого відразу після (або в момент) його вчинення (31,2 %); 4) досудове розслідування кримінального правопорушення розпочате за заявою потерпілого або повідомленням від громадян, які надійшли через деякий час після його вчинення (27,6 %); 5) досудове розслідування кримінального правопорушення розпочате за результатами службових перевірок (21, 2 %).

Тарасенко О.С.: У чому полягає комплексність дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. Воно полягає в тому, що робота є одним із перших вітчизняним дослідженням теоретичних та практичних засад розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, яке базується на актуальних узагальненнях слідчо-судової практики в контексті чинного кримінального процесуального законодавства. У дисертації сформульовано висновки, обґрунтовано нові концептуальні теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень, зокрема вперше: сформовано наукові основи розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, що охоплює криміналістичну характеристику цього виду злочинів, рекомендації з організації початкового етапу розслідування, особливості проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних заходів з урахуванням специфіки суб'єкта кримінальних правопорушень та умов протидії розслідуванню.

Комаринська Ю.Б.: В чому полягає особливість планування досліджуваної категорії кримінальних правопорушень, та його практичне значення?

Відповідь: Дякую за запитання. Планування розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, охоплює наступні етапи: аналіз і оцінка вихідної інформації, що є у розпорядженні слідчого; висунення обґрунтованих версій; окреслення кола обставин, що підлягають перевірці у зв'язку з висунутими версіями; добір оптимальних СРД та інших заходів для перевірки окреслених обставин з урахуванням можливих сценаріїв протидії; визначення безпосередніх виконавців запланованих заходів, строків і послідовності реалізації запланованих заходів.

Нечваль А.О.: Які тактичні особливості допиту свідків під час розслідування службових кримінальних правопорушень, що учиняються працівниками правоохоронних органів?

Відповідь: Дякую за запитання. У досліджуваних категоріях кримінальних правопорушень свідками, зазвичай, є: заявники (92,9 %); колеги підозрюваного (зокрема, підлеглі та керівники) (93,5 %); члени сім'ї, близькі родичі, друзі (30 %); особи, які стали очевидцями окремих епізодів кримінального правопорушення (98,8 %); співробітники оперативних підрозділів, які здійснювали негласні заходи (37,6 %).

Під час допиту свідків слід урахувати можливу лояльність до осіб, корпоративну солідарність, наявність конфлікту із підозрюваним, що, в свою чергу, потребує додаткової перевірки таких фактів процесуальним шляхом.

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається рецензентам.

Доктор юридичних наук, професор Таран О.В. Актуальність теми розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів зумовлена низкою пов'язаних чинників, серед яких ключове значення має проблема підриву суспільної довіри до інститутів державної влади. Такі кримінальні правопорушення характеризуються вчиняються особами, наділеними владними повноваженнями для захисту прав громадян, що створює загрозливу ситуацію, коли охоронці правопорядку самі стають його порушниками. Високий рівень латентності таких правопорушень пояснюється корпоративною солідарністю всередині правоохоронних структур, обізнаністю правопорушників про методики розслідування та оперативно-розшукової діяльності, а також можливостями впливати на хід досудового розслідування. Важливо зауважити, що у контексті реформування правоохоронної системи України та курсу на євроінтеграцію гостро постає необхідність приведення національної практики розслідування до міжнародних стандартів захисту прав людини та забезпечення прозорості діяльності органів влади. Недостатньо розробленими залишаються спеціальні криміналістичні методики, що враховують специфіку особи правопорушника, механізм вчинення злочинів із використанням службового становища, особливості формування доказової бази та тактику проведення слідчих (розшукових) дій за умов протидії розслідуванню з боку колег підозрюваного.

Актуальність теми підтверджується також статистикою злочинності та аналізом судової практики, які свідчать про зростання кількості проваджень даної категорії та необхідність підвищення ефективності їх розслідування.

Вказані та інші обставини обумовили актуальність теми дисертації Чепурної Тетяни Володимирівни.

Враховуючи викладене, можна зазначити, що рецензоване дисертаційне дослідження є актуальним та ґрунтується на комплексному аналізі законодавства, літературних джерел, слідчої та судової практики та спрямоване на забезпечення ефективності розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень.

Наукові висновки, положення та рекомендації прикладного характеру, сформульовані дисертантом, відзначаються переконливою аргументацією та науковою достовірністю. Методологія дослідження побудована на інтегрованому використанні широкого спектру загальнонаукових та спеціалізованих методів, що забезпечило всебічне врахування специфіки досліджуваного явища та поставлених завдань наукового пошуку. Обрана дисертантом система методів характеризується внутрішньою узгодженістю та послідовністю застосування, що уможливило отримання об'єктивних, вичерпних та верифікованих наукових результатів.

Варто відзначити проведений автором ґрунтовний аналіз наявних наукових

праць за обраною проблематикою, який демонструє глибоке розуміння сучасних тенденцій доктрини та правозастосування за відповідним напрямом. Такий комплексний підхід до вивчення теоретичного підґрунтя засвідчує ретельність підготовки дослідження та його відповідність сучасному рівню розвитку криміналістичної науки.

Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, відображено у восьми наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, та чотири – у збірниках тез науково-практичних конференцій.

Структура та зміст публікацій відповідають встановленим вимогам.

Теоретичні положення, умовиводи та практичні пропозиції наведені у роботі відзначаються належним ступенем теоретичного обґрунтування та емпіричного підтвердження. Дисертант виявляє системне розуміння досліджуваної проблеми, що базується на всебічному вивченні нормативно-правової бази, аналізі слідчої та судової практики, узагальненні правозастосовного досвіду.

Емпіричний базис дослідження сформований шляхом опрацювання репрезентативного обсягу практичних матеріалів, що охоплюють результати правозастосування, офіційну правову статистику та дані соціологічного опитування. Така емпірична база гарантує надійність та прикладну цінність отриманих результатів.

Варто підкреслити методологічну коректність наукового пошуку. Дисертант планомірно реалізує системно-структурний підхід, органічно поєднуючи універсальні наукові прийоми з галузевими юридичними методами. Такий методологічний підхід забезпечує багатоаспектне дослідження проблематики.

Практичні пропозиції автора вирізняються чіткістю формулювань та орієнтацією на реальне впровадження. Вони відштовхуються від виявлених прогалин законодавчого регулювання та недоліків правозастосування, що підтверджує їхню обґрунтованість та своєчасність для оптимізації розслідування відповідної категорії кримінальних правопорушень. Рекомендації супроводжується переконливою аргументацією їх доцільності та реалістичності втілення у практичну площину.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації впроваджено та може бути використано у:

– практичній діяльності Бюро економічної безпеки України – для підвищення ефективності виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері службової діяльності, а також під час проведення занять в системі службової підготовки та вдосконалення методичних розробок, пов'язаних із даним напрямом;

– освітньому процесі Національної академії внутрішніх справ – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», «Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень», під час підготовки

підручників, навчальних посібників, текстів лекцій та інших навчально-методичних та дидактичних матеріалів, а також у процесі самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності. Структура дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам. Вона структурована і складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дисертація виконана державною мовою.

Зауваження, які були висловлені в ході попереднього рецензування, авторкою були повністю враховані.

Висновок. Дисертація Чепурної Тетяни Володимирівни на тему «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, оригінальним науковим дослідженням.

Дисертаційне дослідження демонструє наукову новизну, що підтверджується авторськими теоретичними розробками та науково-практичними рекомендаціями, обґрунтованістю отриманих результатів, прикладним значенням для оптимізації правозастосовної практики.

Архітектура роботи є послідовною та внутрішньо узгодженою, параметри обсягу відповідають встановленим нормативам, редакційно-технічне опрацювання здійснено відповідно до діючих вимог, змістовне наповнення адекватно розкриває досліджувану проблематику на відповідному науковому рівні. Якісні характеристики виконаного дослідження, його актуальність та наукові здобутки засвідчують готовність роботи до публічного захисту. Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2017 року № 40 та може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Антошук А.О. Дисертаційне дослідження Чепурної Т.В. є своєчасним і важливим. Успішна реалізація функцій держави у сфері національної безпеки, захисту прав і свобод людини, зміцнення правопорядку та довіри до органів публічної влади значною мірою залежить від ефективності правоохоронної системи. В цьому контексті особливе значення має діяльність Національної поліції України, яка є основною структурною ланкою в системі забезпечення громадської безпеки, протидії злочинності та захисту публічного порядку. Однак на тлі триваючих соціальних трансформацій, складних умов воєнного стану та реформування сектору безпеки спостерігається загрозна тенденція зростання кількості кримінальних правопорушень, учинених самими працівниками поліції, що створює серйозні виклики як для державної політики у сфері боротьби зі злочинністю, так і для зміцнення довіри суспільства до інститутів влади.

Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності, суб'єктом яких є посадові особи Національної поліції, мають високий рівень суспільної

небезпеки. Вони безпосередньо посягають на основи функціонування правоохоронної системи, підривають авторитет держави, провокують відчуття безкарності серед правопорушників та деморалізують суспільство. Зловживання владою, перевищення службових повноважень, службова недбалість, одержання неправомірної вигоди, фальсифікація доказів та інші подібні дії з боку поліцейських – це не лише прояви службової девіації, а й фактори, що перешкоджають ефективному розслідуванню злочинів, унеможливають дотримання принципу верховенства права та справедливості.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що вона є одним із перших вітчизняним дослідженням теоретичних та практичних засад розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, яке базується на актуальних узагальненнях слідчо-судової практики в контексті чинного кримінального процесуального законодавства.

Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, відображено у восьми наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, та чотири – у збірниках тез науково-практичних конференцій.

Всі зауваження та побажання, які були висловлені в попередніх засіданнях кафедри були повністю враховані автором.

Результати дисертаційного дослідження Чепурної Тетяни Володимирівни мають як теоретичне так і практичне значення, оскільки сформульовані висновки та пропозиції можуть бути використані у правотворчій діяльності, в освітньому процесі, практичній діяльності. Дисертація відзначається науковою новизною, ґрунтовністю аналізу та високим рівнем обґрунтованості висновків.

Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44) та може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

доктор юридичних наук, професор Тарасенко О.С.; доктор юридичних наук, професор Черноус Ю.М.; доктор юридичних наук, професор Юсупов В.В.; доктор юридичних наук, професор Павленко С.О.; кандидат юридичних наук, професор Хабло О.Ю.; кандидат юридичних наук, доцент Комаринська Ю.Б.; кандидат юридичних наук, професор Левченко Ю.О.

Чепурна Т.В. висловила виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку її дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції його подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дослідження щодо дисертації Чепурної Тетяни Володимирівни «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів»

Дисертація Чепурної Тетяни Володимирівни «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження У сучасних умовах розвитку та становлення української державності значна увага приділяється діяльності правоохоронних органів. Ефективність функціонування системи правоохоронних органів оцінюється суспільством, зокрема, через призму сформованого авторитету таких органів, готовності та можливості їх посадових осіб своєчасно застосовувати правоохоронні функції та правомірно реагувати на порушення закону.

При цьому, на прояви протиправних діянь суб'єктів правоохоронної діяльності суспільство реагує досить гостро та зумовлює легітимні очікування відновлення справедливості. Вказане, в свою чергу, вимагає від компетентних органів держави вжиття розумних та ефективних заходів з метою викриття правопорушників, встановлення предмету протиправного посягання, мети таких діянь тощо, а отже зумовлює етичний обов'язок держави встановлення істини.

Службові кримінальні правопорушення, суб'єктами яких є працівники правоохоронних органів, за своєю сутністю становлять складну інформаційну модель девіантної поведінки. Такі протиправні дії характеризуються стійкою мотивацією, різноманітністю механізмів їх вчинення і приховування, неоднаковими наслідками та супроводжуються активною протидією розслідуванню, у тому числі, шляхом застосування корумпованих зв'язків. За цих обставин, вказані діяння набувають ознак підвищеної суспільної небезпеки, зумовлюють необхідність встановлення великого обсягу доказової інформації та перевірки інших відомостей, що мають значення для розслідування.

Зафіксовані за останні роки статистичні дані щодо службових кримінальних правопорушень, суб'єктами яких є працівники правоохоронних органів, свідчить про невтішні тенденції до зростання кількості осіб, які вчинили зазначені кримінальні правопорушень. Зокрема, упродовж 2022 року серед осіб, які вчинили службові кримінальні правопорушення, зафіксовано 144 працівників правоохоронних органів, у 2023 році – 208, у 2024 – 214 [1], а за 10 місяців 2025 року до суду уже скеровано 366 обвинувальних актів відносно 484 працівників правоохоронних органів за вчинення таких зазначених кримінальних правопорушень [2].

Під час досудового розслідування такої категорії кримінальних правопорушень виникає ряд проблем, типовими серед яких варто визначити наступні: відсутність чіткого переліку органів, які відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції та віднесені до правоохоронних органів, а тому в разі неправильного визначення статусу суб'єкта як працівника правоохоронного органу з огляду на ст. 216 КПК України вказане може призвести до порушення правил підслідності і визнання зібраних стороною обвинувачення доказів недопустимими; неможливість застосування НСРД у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії щодо нетяжких кримінальних правопорушень (наприклад, ч. 1 ст. 364, ч. 1 ст. 365, ч.ч. 1, 2 ст. 366, ч.ч. 1, 2 ст. 367, ч. 1 ст. 368, ч.ч. 1, 2 ст. 3692 КК України), в наслідок чого не завжди можливо повноцінно забезпечити оперативне фіксування протиправної діяльності; активне застосування різних форм протидії слідству, що потребує вжиття додаткових процесуальних заходів з метою усунення відповідних обставин, їх встановлення, а в окремих випадках, також розслідування.

Безперечно, ефективність розслідування такої категорії кримінальних правопорушень залежить не тільки від розуміння загальних положень проведення процесуальних дій, належної взаємодії суб'єктів розслідування, наявності у них професійних знань, а й рівня володіння теоретичними та практичними аспектами особливостей розслідування вказаної категорії кримінальних правопорушень. Зокрема, поглиблення знань, набуття спеціальних умінь та навичок розслідування таких правопорушень, надає можливості стороні обвинувачення компетентно реалізувати свої повноваження, ефективно використовувати механізми та інструменти процесуальної діяльності з метою успішного розслідування обставин.

Теоретичне підґрунтя дисертації становлять наукові праці вітчизняних вчених–криміналістів: Ю. П. Аленіна, В. Д. Басая, І. В. Басистої, В. П. Бахіна, В. Д. Берназа, Г. П. Власової, В. І. Галагана, В. Г. Гончаренка, І. В. Гори, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, І. І. Когутича, В. О. Коновалової, М. В. Корнієнка, В. С. Кузьмічова, В. К. Лисиченка, Є. Д. Лук'янчикова, В. Г. Лукашевича, В. В. Пясковського, М. В. Салтевського, О. Ю. Татарова, О. В. Таран, В. В. Тіщенко, П. В. Цимбала, К. О. Чаплинського, В. В. Юсупова, М. С. Цуцкірідзе, С. С. Чернявського, Ю. М. Черноус, М. Є. Шумила, Л. Д. Удалової, В. Ю. Шепітька та ін.

Проблеми розслідування службових кримінальних правопорушень, окремих їх категорій досліджували також І. В. Бабій, А. Б. Балонь, Д. А. Бондаренко, М. В. Борусовський, О. В. Вахрушев, Г. О. Гончарук, Н. В. Копча, Р. В. Лев, Я. Є. Мишков, С. В. Олійник, О. В. Пчеліна, О. І. Ромців, О. М. Таркан, Е. О. Ушканенко, М. С. Федоренко, Ю. П. Хить, С. П. Чичиркіна, О. М. Шрамко, І. В. Яковчук та інші.

Внесок вказаних вчених у криміналістику є безсумнівно значним, водночас дотепер у науці відсутні комплексні наукові розробки особливостей розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених

працівниками правоохоронних органів, які б урахували положення чинного законодавства та актуальну правозастосовну практику. З огляду на зростання кількості вказаної категорії кримінальних правопорушень та виклики суспільства щодо ефективного їх розслідування наразі досить актуальним залишається питання формування ключових теоретичних аспектів та розроблення практичних рекомендацій щодо розслідування таких кримінальних правопорушень. Вказані факти обумовили вибір теми дисертації, підкреслили її актуальність та практичну цінність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 за № 722/2019), Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020 за № 392/2020), Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 за № 1126), Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції на період до 2026 року, (розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 за № 1155-р), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 за № 273/2023), Тематики наукових досліджень і науково–технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.06.2020 за № 454), а також основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21.12.2020, протокол № 23).

Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ (протокол від 06.10.2022 № 1), зареєстрована Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 1138, 2022 рік).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає у формуванні теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- висвітлити сучасний стан наукової розробки проблем розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів;
- сформувати криміналістичну характеристику службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів;
- визначити обставини, які підлягають встановленню під час розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень;
- систематизувати типові слідчі ситуації, які виникають на початковому етапі розслідування вказаних кримінальних правопорушень, та з'ясувати основні напрями їх вирішення;

- розкрити особливості планування розслідування таких кримінальних правопорушень та окреслити типові версії;
- розкрити зміст організаційних та практичних дій щодо проведення огляду місця події під час розслідування зазначених кримінальних правопорушень;
- з'ясувати підстави та тактичні особливості проведення обшуку під час розслідування кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів;
- надати процесуальні рекомендації щодо здійснення допиту підозрюваних і свідків у досліджуваних кримінальних провадженнях;
- розкрити специфіку використання спеціальних знань у розглядуваних кримінальних провадженнях.

Об'єкт дослідження – правовідносини, що виникають і розвиваються під час досудового розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів.

Предмет дослідження – розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань під час проведення дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: порівняльно–правовий – під час з'ясування та узагальнення змісту наукових розробок щодо проблем розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, аналізу висновків науковців щодо досліджуваних наукових категорій та підходів (підрозділи 1.1 1.2); формально–логічний (догматичний) – для з'ясування змісту юридичних категорій та уточнення понятійного апарату (підрозділи 1.2, 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4); діалектичний – забезпечив розкриття змісту досліджуваних питань з огляду на їх взаємозв'язок та динаміку (розділи 2–3); системно–структурний – сприяв виокремленню типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування та встановленню особливостей етапів планування розслідування таких правопорушень і проведення окремих процесуальних дій (підрозділи 2.2, 2.3, розділ 3); логіко–юридичний – застосований при аналізі та використанні матеріалів проведення СРД, інших процесуальних дій та експертиз (розділи 2, 3); моделювання – використано для з'ясування характерних ознак проведення СРД та інших процесуальних дій (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3, 3.4); статистичний – під час проведення аналізу, узагальнення та формування висновків на підставі матеріалів кримінальних проваджень, даних анкетування (розділи 1, 2, 3, додатки); соціологічні (анкетування, опитування, спостереження) – використаний для висвітлення позицій практичних працівників щодо окремих процесів та явищ, які стосуються досліджуваних питань (розділи 1, 2, 3, додатки).

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення 170 кримінальних проваджень за статтями 364, 365, 365-3, 366, 367, 368, 369-2, 370 КК України тощо; зведені дані анкетування 15 детективів Національного антикорупційного бюро України, 64 слідчих Державного бюро розслідувань, 103 прокурорів, 48 оперативних співробітників (підрозділів Національної

поліції України, Служби безпеки України) у Черкаській, Київській, Житомирській, Одеській, Кіровоградській, Закарпатській областях та у місті Києві; статистичні й аналітичні дані Офісу Генерального прокурора, Державного бюро розслідувань, Державної судової адміністрації (звіти та узагальнення Верховного Суду, роз'яснення Конституційного Суду України); міжнародних інституцій (Європейського Суду з прав людини, Європейського центру захисту прав людини (THRAC)); медійна публіцистика й результати багаторічного вивчення слідчої та судової практики, на підставі значного досвіду роботи автора, пов'язаного із розслідуванням службових кримінальних правопорушень, які учиняються працівниками правоохоронних органів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що робота є одним із перших вітчизняним дослідженням теоретичних та практичних засад розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, яке базується на актуальних узагальненнях слідчо-судової практики в контексті чинного кримінального процесуального законодавства. У дисертації сформульовано висновки, обґрунтовано нові концептуальні теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень, зокрема:

вперше:

- сформовано наукові основи розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, що охоплює криміналістичну характеристику цього виду злочинів, рекомендації з організації початкового етапу розслідування, особливості проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних заходів з урахуванням специфіки суб'єкта кримінальних правопорушень та умов протидії розслідуванню;

- розкрито зміст та зв'язки найбільш значимих елементів криміналістичної характеристики службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, що дало змогу визначити їхнє прикладне значення для вирішення основних завдань досудового розслідування: особа правопорушника, предмет протиправного посягання, способи вчинення, слідова картина, обстановка вчинення кримінального правопорушення;

- здійснено розподіл типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, залежно від джерел первинної інформації про кримінальне правопорушення, часу і обставин її отримання: досудове розслідування розпочате за результатами оперативно-розшукової діяльності; інформація надійшла від заявника до початку реалізації протиправного умислу; інформація надійшла від заявника чи потерпілого відразу після (або в момент) його вчинення; досудове розслідування розпочате за заявою потерпілого або повідомленням від громадян, які надійшли через деякий час після його вчинення; досудове розслідування розпочате за результатами службових перевірок. Запропоновано напрями їх вирішення

шляхом розроблення оптимальних алгоритмів проведення першочергових СРД щодо кожної із таких слідчих ситуацій;

удосконалено:

– теоретичні положення щодо особливостей формування слідової картини та обстановки вчинення службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, з урахуванням їх впливу на виникнення, характер і збереження слідів кримінального правопорушення;

– практичні підходи до процесу планування розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень шляхом визначення конкретних етапів такої діяльності та оптимізації організаційно-практичних дій суб'єктів розслідування на кожному із таких етапів;

– класифікацію окремих слідчих версій, які стосуються обставин вчинення кримінального правопорушення, зокрема: щодо суб'єкта кримінального правопорушення, способу, місця, часу його вчинення, предмету, мотивів, мети та наслідків кримінального правопорушення;

– алгоритми дій суб'єктів розслідування на всіх етапах проведення огляду місця події та обшуку з урахуванням специфіки досліджуваних службових кримінальних правопорушень і умов протидії розслідуванню;

набуло подальшого розвитку:

– історіографія наукових досліджень проблем розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, на підставі здійсненого аналізу дисертацій, монографій та посібників з криміналістики;

– теоретичні знання щодо формування узагальненого криміналістичного портрету особи правопорушника, змісту предмету протиправного посягання, моделей поведінки осіб, які мають ознаки злочинних технологій у сфері службової діяльності;

– перелік обставин, які підлягають встановленню під розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів;

– рекомендації щодо ефективного проведення допиту свідків і підозрюваних з урахуванням прихованих інтересів таких осіб та умов протидії розслідуванню;

– дієві форми використання спеціальних знань під час розслідування зазначених кримінальних правопорушень (консультації спеціалістів, участь спеціалістів у проведенні окремих процесуальних діяч, проведення судових експертиз) з огляду на особливості досліджуваних службових кримінальних правопорушень.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути використані у:

– *практичній діяльності* Бюро економічної безпеки України – для підвищення ефективності виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері службової діяльності, а також під час проведення занять в системі службової підготовки та вдосконалення

методичних розробок, пов'язаних із даним напрямом (акт Бюро економічної безпеки України від 04 серпня 2025 року);

– освітньому процесі Львівського державного університету внутрішніх справ та Національної академії внутрішніх справ – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», «Тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій», «Кримінальний процес», а також у процесі самостійної роботи здобувачів вищої освіти (акт Львівського державного університету внутрішніх справ від 15 грудня 2025 року № 85, акт Національної академії внутрішніх справ від 02 січня 2026 року № 7-ОП).

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана автором самостійно, усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень автора. У тезах доповіді «Актуальність наукового дослідження методики розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів» та у науковій статті «Предмет протиправного посягання службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів», опублікованих у співавторстві, частка дисертанта становить 50 %. Ідеї та розробки, котрі належать співавтору, у дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки наукового дослідження оприлюднено в доповідях на науково-практичних конференціях, зокрема: Актуальні питання криміналістики та судової експертизи (м. Київ, 25 листопада 2022 р.); Актуальні питання криміналістики та судової експертизи (м. Київ, 30 листопада 2023 р.); Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України (м. Київ, 23 липня 2025 р.); «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану» (м. Київ, 28 листопада 2025 р.).

Публікації. Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, відображено у восьми наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, та чотири – у збірниках тез науково-практичних конференцій, зокрема:

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Чепурна Т.В., Пясковський В.В. Предмет протиправного посягання службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія ПРАВО. 2025. Випуск 88: частина 3. С. 348–353. DOI : <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.3.52>.

2. Чепурна Т.В. Огляд місця події під час розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія ПРАВО. 2025. Випуск 89: частина 3. С. 456–461. DOI : <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.3.65>.

3. Чепурна Т.В. Обставини, що підлягають встановленню під час розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених

працівниками правоохоронних органів. *Наукові перспективи*. Серія ПРАВО. № 6 (60). 2025. С. 1020–1031. DOI : [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6\(60\)-1020-1031](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6(60)-1020-1031).

4. Чепурна Т.В. Способи вчинення службових кримінальних правопорушень працівниками правоохоронних органів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. Випуск № 05. 2025. Частина 3. С. 289–295. DOI : <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.42>.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Чепурна Т. В., Пясковський В. В. Актуальність наукового дослідження методики розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 105–107. URL : <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d2f15d01-b8c9-4726-b0cb-0b998b535920/content>.

6. Чепурна Т. В. Предмет протиправного посягання як елемент криміналістичної характеристики службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 408–410. URL : <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/88fd48ce-3dc8-431e-89ba-8d4b2e32b663/content>.

7. Чепурна Т. В. Допит підозрюваних під час розслідування кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів. *Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 23 лип. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 128–132. URL : <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d781772f-b321-487f-b0d5-e3a67b921756/content>.

8. Чепурна Т. В. Особа правопорушника службових кримінальних правопорушень, суб'єктами яких є працівники правоохоронних органів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 28 листоп. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 500–504.

Характеристика особистості здобувача. Чепурна Тетяна Володимирівна. Освіта вища – юридична, у 2010 році закінчила Одеську національну юридичну академію та здобула диплом магістра за спеціальністю 081-Право. З 2010 року по теперішній час працює в органах прокуратури Черкаської області. З 2020 року по теперішній час – прокурор відділу процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих територіального управління Державного бюро розслідувань Черкаської обласної прокуратури.

З серпня 2022 року по сьогоднішній день аспірант заочної форми навчання Національної академії внутрішніх справ.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Чепурної Тетяни Володимирівни «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Чепурної Тетяни Володимирівни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Чепурної Тетяни Володимирівни «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий

завідувач кафедри криміналістики та судової медицини

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

Андрій АНТОЩУК